

"לדורות"

סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל שאלון לרישום קורות ניצולת/ת השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית

וחינוכית. אוסף הסיפורים יעלה לאתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

אנו מודים לך מראש על הנכונות לשיתוף הפעולה.

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: הדס	שם פרטי: צופיה
------------------	-------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה

יש לרשום שמות ומקומות באותיות בדפוס (גם בלועזית) במקומות המסומנים

שם משפחה לפני המלחמה או בתקופתה:	בלועזית	שם נעורים:
שם פרטי לפני המלחמה או בתקופתה: צופיה	בלועזית Tzofia	מין: ז / י
מקום לידה (ישוב, מחוז): אנטוורפן	בלועזית Antwerpen	ארץ לידה: בלגיה
שם פרטי של האב: הרשל	שם פרטי ושם נעורים של האם:	
שם פרטי של האישה/הבעל (אם היה/תה נשוי/נשואה לפני המלחמה):		שם נעורים של האישה:
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה : אנטוורפן	בלועזית Antwerpen	ארץ המגורים: בלגיה
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: בי"ס יסודי	מקצוע לפני המלחמה:	חבר בארגון או בתנועה: השומר הצעיר
מקומות מגורים בתקופת המלחמה (ישוב, מחוז, ארץ): כפר סביניאק בצרפת, אקס-לה-באן בצרפת, בזל בשווייץ האם היית בגטאות? אילו ומתי?		
האם היית במחנות? אילו ומתי? ריבזאלט Rivesaltes		
מקום השחרור:	תאריך השחרור:	
האם שהית במחנה עקורים? שם המחנה?	לאן עברת/חזרת לאחר השחרור (ציין מקום)? בריסל בלגיה	
מקומות/מחנות בדרך לארץ:	שנת עליה: 1946	שם האנייה (אם עלה בדרך הים): קירו

נא ספרי על קורותיך בזמן המלחמה

(ציוני דרך: מעצר וגירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים ביוזנראט/תנועות נוער/מחתרת/פרטיזנים, השתתפות בבריחה/התנגדות/לחימה, האם אדם/ארגון יהודי/לא יהודי סייע באופן משמעותי להצלתך; בריחה/הגירה בכפייה, פינוי/אווקואציה למרכז ברית המועצות):

בחודש מאי 1940 התחילו ההפצצות וביתנו הזדעזע מהפיצוצים. אבא שנזכר במלחמת העולם הראשונה, הכין את המרתף הגדול: קנה מצרכים ודאג להכין את המקום להגנה מההפצצות.

ביום הראשון הבא, החליטו הורי שבהתקרב הגרמנים כדאי לברוח לצפון צרפת, משום שבאותה עת כולם חשבו שהצרפתים יצליחו לעצור את הפלישה הגרמנית. מכיוון שבצפון צרפת המצב לא נראה בטוח נסענו כל המשפחה ברכבת לדרום. שני הקרונות האחרונים של הרכבת נהרסו בזמן הנסיעה מההפצצות של האויב, אך הרכבת המשיכה למרות הכל בדרכה ונעצרה בעיר טולוז, שם נאספנו, כל הפליטים, בבית ספר של המקום.

אישה מ"אונר"א" (מהאום), שהייתה בין מקבלי הפליטים וקיבלה את פנינו, ניגשה לאחותי הבוגרת שרה, שהייתה היחידה בין כולם דוברת צרפתית וסיפרה לה שהיא עבדה אצל משפחה יהודית. היא הצליחה לחסוך כסף מעבודתה ועמדה על כך שמשפחתנו תגור בינתיים אצלה, בקרבת טולוז. באותו הזמן אבא ניסה ליצור קשר עם שגרירויות שונות כדי להציל את המשפחה ולהגיע לארצות הברית או כל ארץ אחרת – הכל רק לעזוב את אירופה. מכיוון שהגרמנים שכבשו את צרפת החלו עם חוקים נגד היהודים, הוא הצליח לקנות כרטיסים לאינייה שמפליגה מהעיר ביון (Bayonne), כך שכל המשפחה נסעה לשם.

כל הלילה חכינו מחוץ לנמל להפלגה אך באמצע הלילה הקברניט הודיע לנו שאין אפשרות לצאת דרך הים כי הגרמנים לא יתנו לנו להמשיך. נסענו ברכבת לכיוון העיר פו (Pau), אך גם משם היה צריך לברוח. עברנו מכפר אחד לשני כל כמה שבועות ולבסוף הגענו לכפר סביניאק (Sevigniac) והתמקמנו שם. כל בני המשפחה עבדו בעבודות שונות. אחותי בת שבע, ואני התחלנו ללמוד בבית הספר שבכפר. בכפר הזה היו עוד כמה משפחות יהודיות ומכיוון שהחגים התקברו ואבא אהב מאוד לשיר, הוא אירגן מקהלה עם הילדים היהודיים לקראת החגים. סבתא רבקה פרודר, אמה של אימי, שהייתה איתנו כל הדרך, חלתה ונפטרה. היא נקברה בארגז כפול, כדי שנוכל אחרי המלחמה להעביר אותה לבית קברות יהודי.

בחג המולד 1941 בית הספר שבו למדנו אירגן מסיבה. לפני החגיגה המשטרה הצרפתית באה לעצור אותנו כדי לשלוח אותנו למחנה גורס (Gurs), אך מנהל בית הספר, שלא רצה לקלקל את החגיגה, הלך לשלטונות כדי לדחות את הגזירה עד אחרי החגיגה. בת שבע ואני הופענו בהצגה עם יצירות של מולייר (Moliere) וכמתנה קיבלנו את כל יצירות מולייר. לאחר החגיגה הודיע לנו מנהל הכפר שלא נוכל להישאר במקום, וכך עזבנו לחווה במרחק מה. בת שבע ואני המשכנו ללכת לבית ספר של הכפר שהיה מרוחק כ-6 ק"מ מהחווה.

בסוף הקיץ לקחו את כולנו למחנה. שם פגש אותנו כומר פרוטסטנטי, כומר גרוס, שהתרשם ממשפחתנו המאוחדת. הוא נסע להיפגש עם השלטונות כדי להראות שאנו משפחה בלגית אך הדבר לא עזר בהרבה.

משם הועברנו כל המשפחה למחנה ריבזאלט. המחנה היה מלוכלך והמזרונים היו מלוכלכים. הפרידו אותי ואת אחותי מהמשפחה כי היינו צעירות, פחות מגיל 14. זה היה יום שני של ראש השנה ושמענו את תקיעת השופר של אבא מעבר לגדר. בלילה השכיבו אותנו לישון וכמובן לא הפסקנו לבכות. ידענו שברגע שהעבירו אותם מעבר לגדר, זה סימן ששולחים אותם הלאה לפולין – למות. בבוקר התעוררנו ופתאום ראינו להפתעתנו את כל המשפחה מסביבנו. הכומר גרוס הצליח, בעזרת הקונסול (השגריר) הבלגי, להוציא את כולם מהרכבת כ-10 דקות לפני שיצאה לדרך. אמא שלי כל הזמן אמרה שבגלל שהרכבת יצאה מיד – אחרי 5 דקות – לא העלו אף יהודי אחר במקומם וזה עשה לה הרגשה טובה.

הצלחנו לצאת מהמחנה בערב יום כפור, אמנם מפקד המחנה אמר שאין מה למהר, אך אנו מיהרנו להגיע לעיר "לפו" לפני כניסת יום כיפור. אחרי צאת יום כיפור חזרנו לכפר שבו היינו קודם. בכפר גילינו שלקחו לנו את כל החפצים. תושבי הכפר לא שמחו כלל לראות אותנו ולא יכולנו להישאר במקום. עזבנו לכפר באזור שהגרמנים עוד לא הגיעו אליו. הורי שכרו דירה ושוב הצלחנו לחזור ללמוד בבית הספר. בספטמבר 1943 האיטלקים החלו לחזור לאיטליה וגם הבטיחו לקחת אותנו איתם. לקחנו את הרכבת לניס אך לא הצלחנו להגיע לאיטליה. נסענו ברכבת לאקס לה-באן (Aix-Les-Bain) וכשירדנו שרה ניגשה לכנסייה וביקשה רשות לישון שם בלילה. בעזרת הכומר שרה, פרידה ואני התקבלנו לבית צעירות במקום שם לימדו מקצוע. בטי גרה אצל משפחה יהודית. רוצה הוסתרה בהרים אצל אישה בשם מדומואזל בן (Bovan). במהלך היום היינו מסתובבים ברחובות ובלילה פתחו לנו את הדלת של הכנסייה ושם ישנו על ספסלים. אני נזכרת שכשהגענו לשם לאבא היה עדיין זקן, עברנו ליד גרמנים אך הם לא תפסו אותנו.

יום אחד המזכיר של הכפר שגרנו בו קודם הזמין את אבא, אמא, ואחיותיי אווה והלן לבוא איתו לכפר. אבא מסר בהסתר לשרה יהלומים לשעת צרה. מה שקרה להורי ואחיותי בנסיעה לכפר נודע לנו מאוחר יותר. לפי הרישומים הם נשלחו לאושוויץ ונלקחו ישר למשרפות. ייתכן שהאדם שהבטיח לשמור עליהם היה מוכן בשביל בצע כסף למסור אותם למשטרה, והוא קיבל את מזוודת התכשיטים שהייתה בידי אבא. שבוע אחרי שנפרדנו מהם קיבלנו גלויה אנונימית, לא ידענו מי השולח, מדרנסי (Drancy) שבה כתוב: "עזבו את המחנה, בבריאיות טובה ומאמינים באלוהים". ברגע שקיבלנו את הגלויה שינינו את הופעתנו: היה לנו תמיד שיער ארוך, וגזרנו אותו כדי שלא יכירו אותנו. למרות זאת מנהלת בית הצעירות שגרנו בו הודיעה לנו שעלינו לעזוב מיד כי נוכחותנו שם מהווה סכנה לכולם. אחותי שרה ארגנה את כולנו כך שנסענו ברכבת כאילו למחנה קיץ עם תרמילים על הגב.

שרה רצתה לצרף אלינו גם את רוזה, אך היא חששה לחייה. ברכבת נסענו לגבול שוויץ ואישה הצליחה להעביר אותנו את הגבול, ושרה הייתה חייבת להחליף את שמה להלן אחרת לא היו מעבירים אותה. אחר כך שרה חלתה מאוד ונשארה תקופה בטיפול ובת שבע ואני נשלחתי לבית ילדים בוינטרטור (Wintertuhr). לאחר מכן שרה ופרידה נשלחו לבזל לבית צעירים להכשרה מקצועית. התלמידות שם החזיקו את משק הבית. פרידה הכירה שם את קורט שהצטרף אליה לבלגיה אחרי המלחמה. אנחנו הצעירות התגעגענו למשפחה וסבלנו מהריחוק מאחיותינו ושרה סידרה את העברתנו לבזל. בת שבע נשלחה שם למשפחה דתית ואני הצטרפתי לבית בו גרו שרה ופרידה. כך עבר חורף 1943-44.

אנא ספרי/י על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ

(ציוני דרך: השחרור וחזרה הביתה, חיים אחרי המלחמה, בריחה, העפלה/ עליה):

אחרי השחרור נשלחנו בחזרה לבלגיה, בריסל. היו שם משרדים בהם היו רשימות של היהודים שחזרו מהתופת. כל יום הלכנו לשם וחפישנו מישהו ממשפחתנו ללא תוצאה. חזרנו לאנטוורפן ושם פגשנו את אחיו הבכור של אבא – אנקל פינחס. אני לא זוכרת איך מצאנו אותם, אבל מאוד שמחתי לראות אותנו וגם את אנקל מקס – אח של אמא. בבריסל, פרידה עבדה ברקמה, שרה עבדה ביהלומים ואני שמרתי על ילדה. שרה התחתנה עם ג'ק ופרידה עם קורט. שכנה הזמינה אותי ואת פרידה לבוא למפגש של השומר הצעיר, שם הציעו לי לעלות לארץ בעליית הנוער. לא היתה לי ברירה – כששאלתי את אחיותי הן אמרו לי "תעשי מה שאת רוצה". לכן החלטתי לעלות לארץ. בשומר הצעיר, לא הכרתי אף אחד, כי כולם היו מבריסל. נסענו למרסיי, ועלינו על האוניה "קייירו".

נא ספרי/י על חיך בארץ

(ציוני דרך: לימודים/ תעסוקה, שירות צבאי, פעילות ציבורית או תרבותית, משפחה/ דורות המשך וכו'):

כשהגענו לארץ ב-1946 אמרו לי לא לאמר שבאתי מבית דתי, כדי שלא יכניסו אותי לקיבוץ דתי, כי לא רציתי להיות דתית ואכן ירדנו מהאוניה ומדריך נוער מעין החורש קיבל את פנינו ונשלחנו לשם. שם מיד שיבצו אותי לעבוד בהדחת כלים, אבל גם למדנו. למזלי ידעתי לקרוא עברית וגם ידעתי את האותיות לכן היה לי קל לקלוט את השפה. בעין החורש פגשתי את יולה (אופטובסקי) שהיתה היחידה שהכרתי עוד מאנטוורפן מהקן של השומר הצעיר. היום אני גרה במושב בית זית.